УДК 351

[https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-2\(2\)-29-42](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-2(2)-29-42)

Романенко Євген Олександрович доктор наук з державного управління, професор, Заслужений юрист України, Президент Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління, проректор Міжрегіональної Академії управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: (044)264-52-54, e-mail: poboss1978@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2285-0543>

Мурашко Віталій Сергійович старший викладач кафедри публічного адміністрування, аспірант Міжрегіональної Академії управління персоналом, 03039, м. Київ, вул. Фрометівська, 2, тел.: 063 495 31 43, e-mail: murashko.vitalii1981@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8668-2043>

ОБҐРУНТУВАННЯ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ТА РОЗРОБЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ У ПРОВІДНИХ КРАЇНАХ ЄС

Анотація. У статті досліджено сутність та особливості практичних рекомендацій щодо вдосконалення інституційних засад формування механізмів забезпечення національної безпеки у провідних країнах ЄС. Рдійснено перенесення акцентів уваги щодо того, що умовою ефективного здійснення політики національної безпеки є забезпечення спроможності системи державної влади організувати чітке законодавче розмежування політичних та адміністративних повноважень, функцій та обов'язків. Також, необхідним є налагоджена взаємодія між відомствами, координація та консолідація системних заходів нагляду, орієнтованих на аналіз та прогнозування розвитку політичних, соціальних, економічних, гуманітарних, військових та інших процесів, що можуть мати ознаки загроз, або викликів, національній безпеці.

Наголошено, що має бути сформована цілісна система взаємопов'язаних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність державних та недержавних утворень у сфері національної безпеки. Така система має охоплювати та гармонізувати всі компоненти сфери національної безпеки та близьких до неї галузей. Важливим результатом буде, також, створення

нормативно-правової бази для скоординованої діяльності структур системи національної безпеки України.

Беручи до уваги фактично існуючу потребу у формуванні дієвого контролю громадян України над функціонуванням системи національної безпеки, запропоновано розглянути можливість щодо розробки та прийняття проєкту Концепції підвищення ролі інститутів громадянського суспільства у системі забезпечення національної безпеки України.

Дана Концепція має передбачати формування напрямів державної політики для розвитку відповідної мотивації у громадськості та її активізації шляхом легітимізації організаційно-виконавчої та іншої адміністративної діяльності державних установ у сфері національної безпеки.

Перспективним, у цьому контексті, є активізація роботи Ради національної безпеки і оборони України у її взаємодії із представниками громадянського суспільства.

Ключові слова: державне управління, сектор безпеки та оборони, Рада національної безпеки і оборони України, удосконалення організаційно-правових засад, галузь національної безпеки.

Romanenko Yevhen Oleksandrovyh Doctor of Science in Public Administration, Professor, Honored Lawyer of Ukraine, vice-rector of Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kyiv, Str. Frometivska, 2, tel.: (044) 264-52-54, e-mail: poboss1978@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2285-0543>

Murashko Vitaliy Sergeevich Senior Lecturer of the Department of Public Administration, Postgraduate of Interregional Academy of Personnel Management, 03039, Kiev, st. Frometovskaya, 2, tel.: 063 495 31 43, e-mail: murashko.vitalii1981@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-8668-2043>

SUBSTANTIATION OF THEORETICAL FUNDAMENTALS AND DEVELOPMENT OF PRACTICAL RECOMMENDATIONS FOR IMPROVEMENT OF INSTITUTIONAL PRINCIPLES OF MECHANISM FORMATION

Abstract. The article examines the essence and features of practical recommendations for improving the institutional framework for the formation of mechanisms for national security in the leading EU countries. Emphasis has been placed on the fact that the condition for the effective implementation of national security policy is to ensure the ability of the system of state power to organize a clear legislative separation of political and administrative powers, functions and

responsibilities. Also, there is a need for fiscal interaction between agencies, coordination and consolidation of systematic oversight measures aimed at analyzing and forecasting the development of political, social, economic, humanitarian, military and other processes that may indicate threats or challenges to national security.

It was stressed that an integrated system of interrelated regulations governing the activities of state and non-state entities in the field of national security should be formed. Such a system should cover and harmonize all components of the national security sphere and related industries. An important result will also be the creation of a regulatory framework for the coordinated activities of the structures of the national security system of Ukraine.

Taking into account the actual need to form effective control of Ukrainian citizens over the functioning of the national security system, it is proposed to consider the possibility of developing and adopting a draft Concept to increase the role of civil society institutions in the national security system of Ukraine.

This Concept should provide for the formation of public policy for the development of appropriate motivation in the public and its activation by legitimizing the organizational, executive and other administrative activities of state institutions in the field of national security.

Promising, in this context, is the intensification of the work of the National Security and Defense Council of Ukraine in its interaction with representatives of civil society.

Key words: public administration, security and defense sector, National Security and Defense Council of Ukraine, improvement of organizational and legal bases, branch of national security.

Постановка проблеми. Існування, самозбереження та прогресивний розвиток України як суверенної держави залежать від проведення органами влади цілеспрямованої політики щодо прийняття своєчасних і адекватних рішень щодо нейтралізації виявлених загроз і ризиків сфері національної безпеки України. При цьому, важливо, щоб національні інтереси України відображали основні цінності та засадничі прагнення громадян, їхні потреби у забезпеченні гідних умов життя, а, також, цивілізовані способи їх реалізації.

Національна безпека України як стан захисту життєвих інтересів людини, суспільства та держави від внутрішніх і зовнішніх загроз є необхідною умовою збереження та примноження матеріальних та духовних цінностей нашої держави [1, с. 536]. За останні кілька років, відбулося багато змін через регіональні та глобальні тенденції розвитку різних сфер життєдіяльності суспільства і держави, які безпосередньо впливають на ситуацію в Україні.

Глобальний та регіональний контекст національної безпеки України, сьогодні, змінюється, як ніколи, і значна частина глобальних загроз, які були неактуальними для України кілька років тому, стали реальністю нашого сьогодення [2, с. 426].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Еволюцію систем державного управління у сфері національної безпеки у країнах-членах ЄС досліджували також і вітчизняні науковці. Серед них заслуговують уваги роботи: О. Бондаренка, І. Грицяка, В. Гурковського, О. Дація, О. Євсюкової, С. Крука, С. Ларіної, Г. Немирі, О. Непомнящого, М. Орел, А. Помаза-Пономаренка, Л. Прокопенка, О. Радченка, Є. Романенка, Г. Ситника, Т. Стукаліної та інших, які розглядали проблемні питання щодо посилення взаємодії України та країн-членів ЄС у безпековій сфері і у цьому контексті, зокрема, розглядали особливості реформування вітчизняного оборонно-промислового комплексу, поглиблення військово-технічного співробітництва з ЄС та розширення формату військово-політичного діалогу.

Проте, системний аналіз напрацювань цих та інших науковців дозволив дійти висновку про необхідність подальших досліджень щодо виявлення закономірностей і тенденцій формування організаційно-правових засад механізмів державного управління у сфері національної безпеки у провідних країнах-членах ЄС у контексті їх спроможності щодо прогнозування, оцінювання та реагування загрози їх безпеці і на цій основі розробки практичних рекомендацій щодо їх врахування при забезпеченні національної безпеки України в сучасних умовах державотворення.

Мета статті полягає в обґрунтуванні теоретичних основ та розробленні практичних рекомендацій щодо вдосконалення інституційних засад формування механізмів забезпечення національної безпеки у провідних країнах ЄС.

Виклад основного матеріалу. Керівництво України визначило пріоритетність інтеграції стратегічного курсу розвитку щодо забезпечення безпеки країни разом з європейською спільнотою через приєднання до Європейського Союзу та НАТО.

За цих обставин, важливо, для майбутнього України, визначити перспективи розвитку відносин у контексті зовнішньої та внутрішньої політик, з точки зору зміцнення суверенітету, незалежності та територіальної цілісності нашої держави. Досягнення цієї мети можливе шляхом здійснення державної політики національної безпеки, яка передбачає гарантування принципів національної єдності для побудови демократичної, правової, конкурентоспроможної держави, формування соціально орієнтованої ринкової

економіки, а, також, зміцнення науково-технічного потенціалу, що забезпечить інноваційний розвиток, підвищення рівня життя та добробуту населення.

Важливою умовою ефективного здійснення політики національної безпеки є забезпечення спроможності системи державної влади організувати чітке законодавче розмежування політичних та адміністративних повноважень, функцій та обов'язків. Також, необхідним є налогоджена взаємодія між відомствами, координація та консолідація системних заходів нагляду, орієнтованих на аналіз та прогнозування розвитку політичних, соціальних, економічних, гуманітарних, військових та інших процесів, що можуть мати ознаки загроз, або викликів, національній безпеці [1, с. 423-425].

Ми, також, вважаємо, що, перш ніж аналізувати та пропонувати шляхи удосконалення організаційно-правових засад формування механізмів забезпечення національної безпеки слід взяти до уваги останні політичні та військові реалії, що існували в країнах світу та Україні.

До них належать:

- послаблення результативності міжнародних правових норм, побудованих на принципах взаємної діяльності міжнародних інститутів, і, відповідно, зменшення зовнішніх гарантій для забезпечення національної безпеки України;
- загострення ситуацій у «конфліктних» зонах, у тому числі, на території України;
- збільшення кількості глобальних ризиків та загроз, таких як: тероризм, застосування зброї масового знищення, нелегальна міграція тощо.

Тобто, питання захисту інтересів людей та громадян країн має надзвичайно важливе значення. Враховуючи це, актуальним є обговорення питань розробки такої політики національної безпеки, яка гарантуватиме стійкий розвиток народу, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних та потенційних загроз національним інтересам країни.

Зупинимось детальніше на аналізі основних, на нашу думку, кроків щодо вирішення вищезазначеного питання.

1. Формування комплексної системи законодавчого забезпечення у сфері національної безпеки України. На нашу думку, система вітчизняної нормативно-правової бази у сфері національної безпеки не відповідає сучасним вимогам. Перш за все, вона не є цілісною і сприяє «нерівномірному» керуванню процесами забезпечення різних видів безпеки. Тому, потрібно розпочати розробку повноцінної системи нормативно-правової бази національної безпеки, що передбачає прийняття трьох регуляторних пакетів (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Пропозиції щодо розробки повноцінної системи нормативно-правової бази національної безпеки

№	Назва пакету нормативно-правових актів	Характеристика пакету нормативно-правових актів
<i>Пакет 1</i>	<i>Закони України</i>	Має передбачати вдосконалення законів України, ключовим серед яких є закон «Про основи національної безпеки України» у якому містяться основні положення щодо забезпечення людських цінностей та національних інтересів у сфері безпеки. Інші закони та положення у галузі національної безпеки мають бути повністю гармонізовані з цим законом. На цьому рівні, також, доцільно прийняти ряд галузевих законів за, які, скоріш за все, має відповідати Верховна Рада України
<i>Пакет 2</i>	<i>Галузеві доктрини</i>	На основі закону «Про основи національної безпеки України» варто розробити ряд політичних, військових, економічних, соціальних та інших галузевих доктрин (тощо). При цьому, мають бути забезпечені як довгострокові національні, так і короткотермінові інтереси. Доктрини мають бути затверджені рішеннями Ради національної безпеки і оборони України і вводитися у дію указами Президента України
<i>Пакет 3</i>	<i>Стратегія розвитку національної безпеки</i>	Передбачає розробку такої Стратегії розвитку національної безпеки, у якій був би адаптований основний зміст галузевих доктрин національної безпеки. Стратегія має відображати цілі та заходи політики національної безпеки у різних сферах суспільного життя та міжнародних відносин. Також, на нашу думку, на основі Стратегії повинні розроблятися відповідні галузеві щорічні державні програми з визначенням державних органів, відповідальних за їх реалізацію (органи виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідно до їх компетенції)

Відповідно, основні напрями подальшої реформи у сфері національної безпеки можна сформулювати так:

- доопрацювання та прийняття ряду законів у галузі національної безпеки;
- вдосконалення діючої правової бази діяльності державних органів виконавчої влади, які є компетентними у галузі національної безпеки;
- вдосконалення законодавства в окремих сферах діяльності, безпосередньо пов'язаних зі сферою національної безпеки;

- приведення діючого комплексу нормативно-правових актів до єдиної системи, що регулює окремі види забезпечення національної безпеки;
- усунення прогалин, повторень та суперечностей у нормативних актах, що визначають особливості діяльності системи безпеки, встановлення належної кореляції між ними;
- формування ефективного понятійного апарату, що виключає неоднозначне тлумачення тих, чи інших положень, як при розробці нормативних актів, так і в процесі їх виконання.

Таким чином, має бути сформована цілісна система взаємопов'язаних нормативно-правових актів, що регулюють діяльність державних та недержавних утворень у сфері національної безпеки. Така система має охоплювати та гармонізувати всі компоненти сфери національної безпеки та близьких до неї галузей. Важливим результатом буде, також, створення нормативно-правової бази для скоординованої діяльності структур системи національної безпеки України [3, с. 150].

2. Здійснення комплексного моніторингу та оцінки ефективності діяльності органів національної безпеки. Комплексний моніторинг загроз національній безпеці держави вимагає використання індикаторів (показників) широкого спектру, що характеризуватимуть практично всі їхні аспекти. Основна мета цього моніторингу – не виявити критичні показники, за межами яких будуть руйнівні наслідки для людини, суспільства та держави, а не допустити їх виникнення [4].

Тому, під час формування та реалізації державної політики національної безпеки України, на основі показників рівня її забезпеченості та їх граничних значень, слід досліджувати не нагальні проблеми у сфері національної безпеки а, відповідно, розробляти рекомендації та правила щодо їх недопущення у межах, встановлених державою.

Викладене вище вказує на те, що будь-яка оцінка наявної ситуації, заснована на знаннях показників національної безпеки та їх гранично допустимих значень, повинна орієнтуватися на практичний результат, який дасть змогу досягти стратегічних цілей національної безпеки за допомогою використовуваних засобів, що сприятиме [3, с. 175]:

- формуванню належного рівня поваги до конституційних прав і свобод людини і громадянина;
- забезпеченню цінностей суспільства для його духовного, морального, етичного, культурного, історичного, інтелектуального зростань;

- захисту природних ресурсів та екосистем, а, також, інформаційного простору;

- збереженню державного конституційного ладу, а, також, територіальної цілісності, суверенітету та недоторканності країни.

При цьому, необхідно зауважити, що вибір засобів та інструментарію підтримки національної безпеки України повинен передбачати наявність:

- ефективної зовнішньополітичної діяльності;
- безпеки державного кордону, а, також, військової безпеки;
- внутрішньополітичної стабільності;
- економічної, соціальної, екологічної та гуманітарної безпек;
- сталого розвитку науково-технічної сфери;
- підтримки безпечного стану інформаційної сфери.

Наявний інструментарій підтримки національної безпеки повинен відповідати чітко визначеним національним цінностям, а стратегічні рішення – базуватися на всебічному аналізі зовнішніх та внутрішніх загроз національній безпеці української держави.

Аналіз Закону України «Про національну безпеку України» [5] говорить про те, що діюча система національної безпеки ще не має цілісної концепції такого моніторингу та оцінки, що сприяли б значним зрушенням у даній сфері.

Розгляд відповідного міжнародного досвіду може допомогти вирішити це питання. Стандарти оцінки діяльності інституційних сил сектору національної безпеки, реалізовані у країнах-членах ЄС та НАТО, дозволяють уникнути досить суб'єктивних та необґрунтованих оцінок такої діяльності, а, також, забезпечити здійснення демократичного цивільного контролю, беручи до уваги роботу громадських рад, створених владою та представниками громадськості, що залучаються до інших способів контролю за функціонуванням інституційних сил сектору національної безпеки.

Фактично, реалізація принципу гласності, що передбачає прозорість та відкритість певної діяльності та її результатів, а, також, конкретних заходів, що можуть бути скориговані у процесі впровадження, повинні забезпечуватися відкритою та доступною для населення інформацією. На наш погляд, вищезазначене вказує на необхідність розробки та впровадження в Україні відповідної методології моніторингу та оцінки інституціонального функціонування державного управління у сфері національної безпеки.

Власне кажучи, Закон України «Про національну безпеку України» установив вимогу щодо проведення комплексного огляду сектору безпеки й оборони. Разом із тим, зазначений вид огляду є лише частиною загального

оцінювання інституційної діяльності сил сектору національної безпеки [6, с. 335-336].

Дане твердження висловлене з огляду на те, що, по-перше, поза увагою законодавця залишився порядок залучення громадськості до комплексного огляду сектору безпеки й оборони, він проводиться за рішенням Ради національної безпеки і оборони України, уведеного в дію указом її Глави. (п. 3) [7], а, по-друге, не конкретизовано періодичність проведення комплексного огляду сектору безпеки й оборони. Відомо, що він відбувається згідно зі Стратегією національної безпеки України [7], але ж це документ довгострокового планування. Як результат, не зрозуміло, яким чином слід оцінювати стан функціонування сектору національної безпеки у період до 3-ьох років (тобто, на період короткострокового планування) і до 5-и років (тобто, на період середньострокового планування).

3. Становлення демократичного цивільного контролю. Існує низка проблем, пов'язаних із встановленням демократичного порядку цивільного контролю, включаючи президентський, парламентський, урядовий, судовий, громадський та інші (див. розділ 3 Закону України «Про національну безпеку України»). Поки незрозуміло, яким чином має здійснюватися кожен із цих видів контролю.

За кордоном визнано, що забезпеченню успішної реформи системи національної безпеки та оборони може сприяти дотримання принципів гласності, систематичності, забезпеченості наукового супроводу, а, також, здійснення демократичного цивільного контролю.

Беручи до уваги фактично існуючу потребу у формуванні дієвого контролю громадян України над функціонуванням системи національної безпеки, можемо пропонувати розглянути можливість щодо розробки та прийняття проекту Концепції підвищення ролі інститутів громадянського суспільства у системі забезпечення національної безпеки України.

Дана Концепція має передбачати формування напрямів державної політики для розвитку відповідної мотивації у громадськості та її активізації шляхом легітимізації організаційно-виконавчої та іншої адміністративної діяльності державних установ у сфері національної безпеки.

Перспективним, у цьому контексті, є активізація роботи Ради національної безпеки і оборони України у її взаємодії із представниками громадянського суспільства. Основною метою запропонованої Концепції, яка передбачає налагодження співпраці з іншими громадськими організаціями та аналітичними центрами, має стати розробка методологічних, політичних та правових основ ефективного цивільного контролю над системою національної безпеки України,

підвищення інтересу громадськості України до формування суспільної обізнаності про необхідність оптимальних форм такого контролю [8].

Отже, впровадження механізмів демократичного контролю за системою національної безпеки України може стати ефективним стимулом для розвитку громадянського суспільства, прогресу України у напрямі європейської інтеграції та повноцінного членства в євроатлантичних інститутах. Ми вважаємо, що дотримання положень статей 5, 8, 12 попереднього закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави», також, може допомогти у цьому.

4. Підвищення рівня стратегічного планування. Необхідність підвищення рівня стратегічного планування у системі національної безпеки поступово починає усвідомлювати уряд. Як результат, завдання з даного питання уже знаходять своє відображення у низці стратегічних документів держави у галузі національної безпеки, зокрема, у Стратегії національної безпеки, Військовій доктрині України тощо. Отже, як бачимо, для ефективного удосконалення організаційно-правових засад формування системи планування та прогнозування у сфері національної безпеки потребує вдосконалення нормативно-правова база щодо кадрового і організаційного забезпечень як на загальнодержавному, так і на відомчому рівнях, відповідно до стандартів провідних країн Європейського Союзу.

Хочемо відзначити, що законодавчі зміни повинні бути спеціально спрямовані на нормативне визначення та врегулювання завдань щодо [9, с. 143]:

- вирішення питань стратегічного планування та прогнозування;
- врегулювання в органах державної влади процесу планування, їх повноважень та порядку взаємодії;
- визначення вимог до змісту документів планування і прогнозування та їх переліку, які розробляються на загальнодержавному і відомчому рівнях, що включає порядок їх експертизи, погодження, затвердження, коригування та періодичності перегляду;
- врегулювання заходів щодо визначення результатів виконання завдань розвитку сектору безпеки та оборони, прогнозування загроз для вдосконалення цілей та основних аспектів державної політики у сфері забезпечення національної безпеки;
- конкретизація завдань сектору безпеки і оборони, порядку та строків їх виконання для системного підходу до вивчення проблем національної безпеки;

- визначення та подання пропозицій щодо моніторингу та регулярної оцінки загроз державній та національній безпекам, незалежного огляду документів та оновлення планових документів у сфері забезпечення національної безпеки;

- врегулювання порядку визначення обсягу коштів, необхідних для сектору національної безпеки та оборони та узгодження процесу планування його розвитку з процесом бюджетного аналізу;

- визначення місця стратегічного планування та прогнозування у сфері національної безпеки для складання Державного бюджету;

- контроль за дієвістю документів стратегічного планування тощо.

Що стосується кадрового забезпечення щодо ефективного удосконалення організаційно-правових засад, то варто відмітити, що «ексцентричність» завдань, що стоять перед керівними структурами сектору безпеки, постійно збільшує вимоги до державного службовця, який виконує функції управління у цій галузі. Тому, інтелектуальні та кадрові ресурси повинні забезпечуватися відповідно до реалізації державної політики національної безпеки.

Потреба у підвищенні якості інтелектуальних та людських ресурсів системи забезпечення національної безпеки та їх професійного розвитку обумовлена нестачею у висококваліфікованому персоналі, обізнаних, інноваційних мислителів, які можуть приймати відповідальні управлінські рішення в умовах невизначеності, обмеженості часу та під час виникнення загроз і нових викликів, що пов'язані з ситуацією безпеки у країні [10, с. 23].

Для підготовки кваліфікованих аналітиків щодо розробки та реалізації державної політики національної безпеки рекомендується:

1. Запровадити викладання варіативних та факультативних дисциплін з національної безпеки в українських вищих навчальних закладах відповідно до їх профілю.

2. Створити постійно діючі курси з підвищення кваліфікації державних та незалежних фахівців з національної безпеки на базі вищих навчальних закладів із залученням до викладання курсу провідних викладачів профільних установ, таких як: Воєнно-дипломатичної академії, Національної академії внутрішніх справ, Національного університету оборони України та інших.

Також, рекомендується створити організаційне забезпечення процесу стратегічного планування у сфері забезпечення національної безпеки таким чином [9, с. 143]:

- на загальнодержавному рівні, затвердити коротко-, середньо- та довгострокові документи стратегічного планування, включаючи план розвитку

сектору безпеки та оборони, в цілому, з урахуванням пріоритетів державної політики та завдань соціально-економічного розвитку, що визначені у щорічному посланні Президента України до Верховної Ради України й у Стратегії національної безпеки України;

– на рівні держави, повинні бути розроблені відомчі стратегії, пропозиції взаємодіяти з іншими установами та органами безпеки та оборонного сектору у контексті виконання конкретних завдань, програм і планів розвитку органів і сил сектору безпеки та оборони.

Таким чином, слід забезпечити гармонійний баланс національних та відомчих підходів для формування стратегій розвитку кожного підприємства та сектору безпеки та оборони, в цілому. У країні повинен бути створений узгоджений та контрольований державою цикл планування для всіх органів, структур, що беруть участь у вирішенні завдань безпеки та оборони.

Як зазначають фахівці з наукового та експертного управлінь Верховної Ради України, формування системи стратегічного планування має базуватися на чіткому визначенні повноважень та обов'язків його учасників для забезпечення основних напрямів та процедур узгодження послідовності кроків від розробки стратегії до реалізації певних державних програм щодо її реалізації. Зрештою, це повинно забезпечити цілісність системи, а отже, її дієвість та ефективність за умов обмежених ресурсів складників сектора безпеки з урахуванням тенденцій розвитку геополітичної ситуації навколо України [4, с. 43; 11].

Висновки. Отже, як бачимо, підвищення ефективності інформаційної безпеки в Україні можливе на основі здійснення низки правових заходів, у тому числі через: чітке поєднання державних та приватних економічних інтересів у сфері інформації у приватних та державних установах; постійне та послідовне використання всіх механізмів та правових процедур для вирішення конфліктів у сфері інформації; підвищення правової обізнаності державних службовців, усіх гілок влади та населення країни, загалом.

Узагальнюючи, можемо констатувати, що для удосконалення організаційно-правових засад формування механізмів забезпечення національної безпеки, відповідно до стандартів провідних країн Європейського Союзу, повинна бути сформована комплексна державна система, що базуватиметься не лише на сукупності взаємодіючих інституціональних елементів, а й на певних моделюючих процесах формування правової сфери, забезпечення ціннісно-ідеологічних основ державотворення, ідейно-політичної стратегії реалізації національних інтересів, прийняття відповідних політичних рішень.

Література:

1. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю.С. Шемшученко. Київ: ТАЛКОМ, 2017. С.576.
2. Моргалюк О. В. Проблема забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації / О. В. Моргалюк // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики : зб. наук. статей за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. / редкол.: А. П. Гетьман, І. В. Яковюк, В. І. Самощенко та ін. – Х. : Право, 2016. – С. 425–428.
3. Рубан А. В. Державне управління у сфері національної безпеки України : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Харків : Національний університет цивільного захисту України, 2019. - с. 150
4. Валерій Садовський, Андрій Дацюк, Рена Марутян, Роман Ніцович Як визначати пріоритети державної безпекової політики? Європейський інформаційно-дослідницький центр Київ 2016 С.52.
5. Закон «Про національну безпеку України» Документ 2469-VIII, чинний, поточна редакція — Редакція від 15.03.2020 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
6. Крук С.І. Інституційний розвиток державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України – Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора наук з державного управління за спеціальністю 25.00.05 – державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку. – Національний університет цивільного захисту України. – Харків, 2019. С.449.
7. Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію національної безпеки України» / Документ 287/2015, чинний, поточна редакція — Прийняття від 26.05.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> .
8. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19.06.2003. Втрата чинності від 08.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-15> (дата звернення: 15.01.2019).
9. Балан, М. І. Планування і прогнозування як необхідні умови безпекової діяльності [Текст] /М.І.Балан; М.І.Балан// Інвестиції: практика та досвід. 2019.– №6. – С.143-147. http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2019/28.pdf
10. Саганюк Ф. В. Погляди щодо вдосконалення системи стратегічного планування у секторі безпеки і оборони України / Ф. В. Саганюк, М. М. Лобко, О. В. Устименко // Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського. - 2015. - № 3. - С. 43-47. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvsd_2015_3_9
11. Chaplay I.V. Romanenko Y.O. Organization of constructive dialogue between civil society institutions and state bodies as a guarantee of the stability and development of a state. *Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад: 2018 рік: матеріали II міжн. наук.-метод. конф., 13-14 грудня 2018 року.* Рівне.: Національний університет водного господарства та природокористування, 2018. С. 164-165.

References:

1. Antonov, V. O. (2017). *Konstytutsiino-pravovi zasady natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Constitutional and legal principles of national security of Ukraine]*. Yu.S. Shemshuchenko (Eds.). Kyiv: TALKOM [in Ukrainian].
2. Morhaliuk, O. V. (2016). Problema zabezpechennia natsionalnoi bezpeky v umovakh hlobalizatsii [The problem of ensuring national security in the context of globalization]. A. P. Hetman, I. V. Yakoviuk, V. I. Samoshchenko, et al. (Eds.). *Yevropeiska intehratsiia v konteksti suchasnoi heopolityky – European integration in the context of modern geopolitics* : Proceedings of scientific conference. (pp. 425–428). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

3. Ruban, A. V. (2019). Derzhavne upravlinnia u sferi natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Public administration in the field of national security of Ukraine]. *Candidate's thesis*. Kharkiv: Natsionalnyi universytet tsyvilnoho zakhystu Ukrainy [in Ukrainian].
4. Sadovskyi, V., Datsiuk, A., Marutian, R., Nitsovych, R. (2016). *Yak vyznachaty prioritytety derzhavnoi bezpekovoï polityky? [How to determine the priorities of the state security policy?]*. Kyiv: Yevropeiskyi informatsiino-doslidnytskyi tsentr [in Ukrainian].
5. Zakon Ukrainy «Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy» : vid 21 chervnia 2018 roku, № 2469-VIII [Law of Ukraine "On National Security of Ukraine" from June 21, 2018, № 2469-VIII]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> [in Ukrainian].
6. Kruk, S. I. (2019). Instytutsiinyi rozvytok derzhavnoho upravlinnia u sferi zabezpechennia natsionalnoi bezpeky Ukrainy [Institutional development of public administration in the field of national security of Ukraine]. *Doctor's thesis*. Kharkiv: Natsionalnyi universytet tsyvilnoho zakhystu Ukrainy [in Ukrainian].
7. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 6 travnia 2015 roku "Pro Stratehiiu natsionalnoi bezpeky Ukrainy"» : 26 travnia 2015 roku, № 287/2015 [Decree of the President of Ukraine "On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine from May 6, 2015 "On the National Security Strategy of Ukraine" from May 26, 2015]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/287/2015> [in Ukrainian].
8. Zakon Ukrainy “Pro demokratychnyi tsyvilnyi kontrol nad Voiennoiu orhanizatsiieiu i pravookhoronnymy orhanamy derzhavy” : vid 19.06.2003 [Law of Ukraine “On democratic civilian control over the military organization and law enforcement agencies of the state” from June 19, 2003]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/975-15> [in Ukrainian].
9. Balan, M. I. (2019). Planuvannia i prohnozuvannia yak neobkhidni umovy bezpekovoï diialnosti [Planning and forecasting as necessary conditions for security activities]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice and experience*, 6, 143-147. Retrieved from http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2019/28.pdf [in Ukrainian].
10. Sahaniuk, F. V., Lobko, M. M., Ustymenko, O. V. (2015). Pohliady shchodo vdoskonalennia systemy stratehichnoho planuvannia u sektori bezpeky i oborony Ukrainy [Views on improving the system of strategic planning in the security and defense sector of Ukraine]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy – Collection of scientific works of The National Defence University of Ukraine*, 3, 43-47. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpcvsd_2015_3_9 [in Ukrainian].
11. Chaplay, I.V. Romanenko, Y.O. (2018). Organization of constructive dialogue between civil society institutions and state bodies as a guarantee of the stability and development of a state. *Detsentralizatsiia vlady, provedennia reform v Ukraini. Suchasnyi stan ta problemy pidhotovky kadrov dlia obiednanykh terytorialnykh hromad: 2018 rik – Decentralization of power, implementation of reforms in Ukraine. Current state and problems of training for united territorial communities: 2018* : Proceedings of the II international scientific method conference. (pp. 164-165). Rivne: Natsionalnyi universytet vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia [in English].